

Arkeologisk utredning inom

Orsa camping

Fyndplats RAÄ 513 inom Orsa kyrkby 3:6, i Orsa socken och kommun, Dalarnas län, 2017

Arkivrapport dnr 89/17

Jimmy A Karlqvist

© Lantmäteriet i2014/00618

Dalarnas museum, Falun, 2017

Inledning

Under juni månad 2017 genomförde arkeologer från Dalarnas museum en arkeologisk utredning av ett område inom Orsa camping (figur 1).

Figur 1. Utdrag ur fastighetskartan över Orsa med det aktuella utredningsområdet markerat med lila. Skala 1:20 000

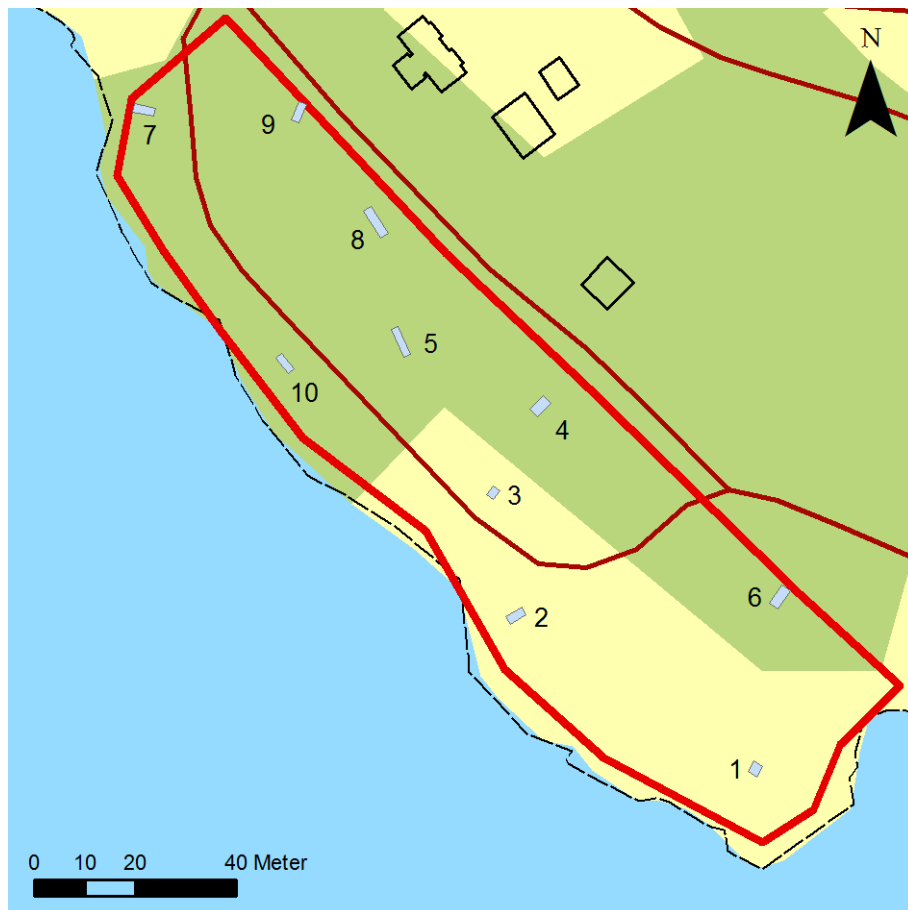
Anledningen var att Grönklittsgruppen AB avser att utveckla projektet "lyxcamping" utmed en udde belägen inom campingområdet. Projektet omfattar anläggandet av ett antal elplatser med tillfällig VA-anslutning, samt etablering för "villavagnar" med uteplats och VA för året runt-bruk. Utredningsområdet berörde en mindre del av fyndplats Orsa 513 (FMIS), varför länsstyrelsen förordade en arkeologisk utredning, dnr 431-5032-2017.

Syfte

Syftet med utredningen var att utreda om det fanns en förhistorisk boplats inom det aktuella området.

Metod

Utredningsområdet gick systematiskt över till fots i nordvästlig-sydostliga stråk. Därefter togs 10 schakt upp i varierande storlek (figur 2), schakten grävdes ned tills grundvattennivån framkom, vilken påträffades på ca 1,5-2 meters djup. Schakten togs upp med maskin som använde planeringskopa och grävdes skiktvis ned tills grundvattnet framkom. Delar av fyllningen vattensållades, ca 20 liter åt gången. Där det var möjligt handrensades och granskades delar av schaktbotten och schaktväggar av en arkeolog. Schakten beskrevs, fotograferades och mättes in med GNSS-mottagare med Nätverks-RTK.

Figur 2. Utdrag ur fastighetskartan med de aktuella schaktens placering och numrering.
Skala 1:500

Slutsatser och utvärdering

Totalt togs tio schakt upp och varken lösfynd eller andra lämningar framkom i något av schakten under utredningen. För ytterligare schakt- och lagerbeskrivningar se bilaga 1. Sannolikt är udden som undersöktes till stora delar utfylld under senare tid. På *Karta uti fem delar öfver Orsa socken uti Stora Kopparbergs län och Hamra kapell uti Gefleborgs län* (figur 3) finns den aktuella udden inte med. Kartan som är från år 1872 uppvisar en rak strandlinje i nordvästlig-sydostlig riktning. Noterbart är också att Lillån rinner ut i Orsa sjön. Visserligen synliggör kartan bara ett tidsskikt, men på *Generalstabens karta öfver Sverige* från år 1913 (J243-103-1) är strandlinjen i stort sett densamma. Enda skillnaden är att Lillåns utlopp till Orsa sjön stängts igen. På ekonomiska kartan från 1974 (J133-14e5g75) finns däremot udden samt körvägar utmarkerade.

Figur 3. Beskuren karta från år 1872 med utredningsområdet markerat i rött. Där området har en rak strandlinje i nordvästlig-sydostlig riktning (U38-1:4).

Utredningsområdet gicks systematiskt över till fots och då noterades att sydvästra delen ut mot Orsasjön var förstärkt med stående stockar.

Nordväst samt sydost om utredningsområdet bestod terrängen av sluttande sandstränder. Troligtvis har förstärkningen kommit till för att påförda massor inte skall erodera ut i sjön. Frånvaron av lösfynd, tillsammans med kartmaterialet och lagrens karaktär blir tolkningen att det aktuella området till stora delar är utfyllt.

Figur 4. Översiktsbild över utredningsområdet från nordväst. Till vänster i bild ser man förstärkningen. Fotograf Jimmy Karlqvist

Sammanfattning

Med anledning av att Grönklittsgruppen AB avser att utveckla projektet "lyxcamping", utförde Dalarnas museum en arkeologisk utredning under 1-2 juni 2017. Utredningsområdet omfattade en udde på ca 7000 kvadratmeter, belägen inom campingområdet. Totalt togs tio schakt upp i varierande storlek. Schakten var mellan 2-6 meter långa och 1,5-2 meter breda. Schakten grävdes ned tills grundvattennivån framkom, vilken påträffades på ca 1,5-2 meters djup. Delar av fyllningen vattensållades, inga fynd eller nya lämningar framkom. Dalarnas museum förordar inga ytterligare arkeologiska insatser för det aktuella arbetsföretaget.

Referenser

FMIS, Fornsök, www.fmis.raa.se

LMV, Lantmäteriet, www.lantmateriet.se, Arkivsök

J133-14e5g75, J243-103-1, U38-1:4

Tekniska och administrativa uppgifter

Länsstyrelsens diarienummer:	431-5032-2017
Socken:	Orsa
Fornlämning, RAÄ-nr:	513
Fastighet:	Orsa kyrkby 3:6
Koordinater, mitten:	N: 6776479
(SWEREF99 TM)	E: 477948
Höjd (RH 2000):	163, 05-161, 45
Inmätning:	GNSS-mottagare med Nätverks-RTK.
Utförandetid:	1-2 juni 2017
Undersökt yta:	73 kvadratmeter
Total yta:	7000 kvadratmeter
DM projektnummer:	1646
DM diarienummer:	89/17
DM foto accessionsnr:	2017/8
Arkeologisk personal:	Jimmy A Karlqvist, Greger Bennström
Projektansvarig:	Jimmy A Karlqvist

Dokumentationsmaterialet bestående av foton, SHAPE-filer förvaras på Dalarnas museum. Inga fynd tillvaratogs.

Bilagor

Schakt & lagerbeskrivning

Schakt 1

Schakt: 2,4x2 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4	Lager 5
Djup:	0,2-0,25 meter	0,1 meter	0,4 meter	0,15 meter	0,2 meter
Jordart:	Sand	Siltig sand med inslag av matjord	Sand, torv och matjord	Torv och dy	Sand
Innehåll/material:	Enstaka rötter och små runda stenar, upp till 0,01 meter stora	Endast enstaka småstenar, upp till 0,02 meter stora	Murtegel, trä, sten samt diverse avfall	-	Grundvatten nivå
Färg:	Ljusbrun	Brun	Brun	Mörkbrun	Rödbrun
Undersökningsmetod:	Skyffel	Skyffel	Maskin	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 2

Schakt: 3,6x1,6 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4	Lager 5	Lager 6
Djup:	0,15 meter	0,4 meter	0,02 meter	0,35 meter	0,08 meter	0,4 meter
Jordart:	Matjord	Finkornig sand	Växthorison	Grovkornig sand	Silt med inslag av gyttja	Grovkornig sand
Innehåll/material:	Rötter och småsten	Småsten	Rötter	-	-	-
Färg:	Mörkbrun	Ljusbrun	Brun	Rödbrun	Gråbrun	Grå med röda horisonter
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin	Maskin	Maskin, & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 3

Schakt: 2,2x1,6 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3
Djup:	0,4 meter	0,4 meter	0,4 meter
Jordart:	Matjord	Varvig sand	Varvig silt med tunna horisonter med sand och torv
Innehåll/material:	Rundande stenar upp till 0,2 meter samt rötter	Grundvatten nivå	-
Färg:	Mörkbrun	Brun	Grå
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin, & ca 20 liter vattensållat	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej

Schakt 4

Schakt: 3,8x2,3 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3
Djup:	0,5 meter	0,6	0,4
Jordart:	Sand	Varvig sand	Varvig silt med flera torvhorisonter
Innehåll/material:	Rötter och rundade stenar	-	Grundvatten nivå
Färg:	Brun mot botten ljusbeige	Orange	Brun
Undersökningsmetod:	Maskin, & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej

Schakt 5

Schakt: 5,9x1,5 meter NV-SO riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3
Djup:	0,4 meter	0,7 meter	0,4 meter
Jordart:	Matjord, grus och sand	Varvig sand	Silt med ett torvlager i toppen
Innehåll/material:	Skärviga stenar i toppen (påfört)	-	Grundvatten nivå
Färg:	Brun	Orange	Brun
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej

Schakt 6

Schakt: 4,2x2 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4	Lager 5	Lager 6
Djup:	0,15 meter	0,25 meter	0,1 meter	0,3 meter	1 meter	0,1 meter
Jordart:	Matjord	Finkornig sand	Grovkornig sand	Grovkornig sand	Varvad sand	Ev. silt
Innehåll/material:	Småsten tegel	-	Sten upp till 0,1 meter	-	Grundvatten nivå	Grundvatten nivå
Färg:	Brun	Rödbrun	Beige	rödbrun	Brun/rödbrun	Brun
Undersökningsmetod:	Skyffel	Skyffel	Skyffel & ca 20 liter vattensållat	Skyffel & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 7

Schakt: 4,15x1,7 meter VNV-OSO riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4
Djup:	0,25 meter	0,4 meter	0,4 meter	0,7 meter
Jordart:	Sand och grus	Sand och silt	Grovkornig sand	Finkornig sand
Innehåll/material:	Runda stenar upp till 0,2 meter	Rundade stenar upp till 0,5 meter	-	Grundvatten nivå
Färg:	Beige	Ljusbrun	Rödbrun	Brun
Undersökningsmetod:	Maskin & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin & ca 20 liter vattensållat	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 8

Schakt: 6,2x1,8 meter NV-SO riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4	Lager 5
Djup:	0,6 meter	0,2 meter	0,1 meter	0,7 meter	0,5 meter
Jordart:	Sand och matjord	Grovkornig sand	Silt	Grovkornig sand med tunna silthorisonter	Finkornig sand och silt
Innehåll/material:	Rundande stenar upp till 0,1 meter	-	-	-	Grundvatten nivå
Färg:	Brun	Orange	Gråbeige	Orange	Brunbeige
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin & ca 20 liter vattensållat	Maskin & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 9

Schakt: 3,8x1,6 meter NO-SV riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4
Djup:	0,4 meter	0,5 meter	0,2 meter	0,7 meter
Jordart:	Matjord	Grovkornig sand	Sand med inslag av tunna siltlinser	Finkornig sand
Innehåll/material:	Rundade stenar	-	-	Grundvatten nivå
Färg:	Brun	Orange	Orange	Brun
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin & ca 20 liter vattensållat	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej

Schakt 10

Schakt: 3,8x1,5 meter NV-SO riktning	Lager 1	Lager 2	Lager 3	Lager 4	Lager 5	Lager 6
Djup:	0,3 meter	0,5 meter	0,2-0,3 meter	0,3 meter	0,1 meter	0,5 meter
Jordart:	Matjord	Grovkornig sand	Matjord, silt samt omblandad torv	Grovkornig sand	Varvig lera	Finkornig sand
Innehåll/material:	Rundade stenar	-	Rundade stenar	.	Organiskt material	-
Färg:	Mörkbrun	Orange	Brun	Orange	Brun	Ljusbrun
Undersökningsmetod:	Maskin	Maskin	Maskin	Maskin	Maskin	Maskin
Fynd:	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej	Nej